

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 20 „ „ „
za čet. „ 1 „ 75 „ „ „
po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 60 „ „ „
za čet. „ 2 „ 5 „ „ „

Rokopisi se ne vračujejo.

NAPREJ.

Oznaniła.
Za navadno trisopno
vrsto se plačuje:
6 kr., ktera se enkrat,
9 „ „ „ dvakrat,
12 „ „ „ trikrat
natisme, večje črke pla-
čujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti
kolek (štempelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem
trgu hišna št. 15.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

Št. 17.

Ta list izhaja vsak vtorek in petek.

Tečaj I.

Ljubljanski deželni zbor.

24. februarja (18. seja.) Zadnje seje zapisnik se je prebral in potrdil. Potem je g. prvosednik odgovoril na vprašanje poslanca g. Dežmana o višej realki; rekel je, da je deželni odbor uže vprašal srenjskih svetovalcev, naj zvedó, koliko stroškov bi prizadevalo 6 razredov (klasov) višje realke; da je tudi bila vprašana ljubljanska srenja, koliko bi hotela pripomoči v ta nemén, in da na odgovor srenjskega svetovalstva pride vrsta v enej prvih sej. G. prvosednik je potlej oznanil, da je deželnemu zboru iz Žužemberka prišla prošnja, ki se tiče tega, kako se pobíra užitnina (verzehrungssteuer); ali da ta prošnja po §. 41. deželnega reda ne smé priti na vrsto, ker je na ravnost podana zboru, pa ne kacemu posameznemu poslancu; povedal je dalje, da v prosilnem odboru je g. Rudež izvoljen za prvomestnika (obmann), in za perésnika g. Dežman, — v novčnem odboru pa g. Anton grof Auersberg za prvomestnika, in g. pl. Langer za perésnika; na to je bral g. poslanca Vilharja pismo, v katerem daje vedeti, da v zbor ne more priti zarad bolezni. O tej priliki opominjamo, da g. dr. Bleiweisa in g. Vilharja zarad bolezni uže nekaj časa ni bilo v zbornici, tudi 21. dan t. m. ne, ko se je glasovalo o nujnem nasvetu g. Antona grofa Auersberga. G. prvosednik je tudi oznanil, da je zbornici podal g. pl. Langer v imenu okrajnih zdravnikov (distriktnih fizikov) prošnjo, da bi se jim letna plača poboljšala. Ta prošnja se je izročila prosilnemu odboru. Dalje se je oglasil g. Dežman, da bi se vendar na presojevanje vzela žužemberška prošnja, ker ljudje skoraj gotovo niso vedeli, kako veljá narejati taka pisma; in ker je upati, da jo na svojo ván prevzamé kak poslanec, ako nihče drug ne, morda vsaj žužemberški zastopnik; ali slišali smo od g. prvosednika, da je to prošnjo §. 41. uže na svojih perutih nesel nazaj v Žužemberk. Zdaj še le je prišla vrsta na vladen načrt o novih zemljiških bukvalih, ki se je izročil novemu odboru, v kterega je izvoljenih sedem poslancev, namreč gg.: Brolih, pl. Wurzbach, Mulley, pl. Strahl, Krömer, Kozler in Skedel. Potem je nastopil g. Tomanov nasvet zarad prevelicij davkov. Dr. Toman je vzroke tega nasveta razložil v dolgem govoru, kterega mislimo vsega prinesiti svojim bralcem. Tudi g. Anton grof Auersberg ga je podpiral, rekoč, da nobena stvar do zdaj še ni mogla znanjšati kranjskih davkov; ali v zdanjem času da se zanašajmo na javnost, na ustavo, na vladarjevo milost, na besede novčnega ministra, ki je obljubil zdanji trdno veljavni kataster dati v nov pregled; da se zanašajmo na državni zbor, kteri je združena moč avstrijskih narodov, upajoč, da ta zbor ne pozabi važnih besed: „kdor hoče biti svoboden, ta naj se najprvo

nauči pravičen biti.“ Za njim je ta nasvet zeló krepko podpiral tudi poslanec g. Mulley, rekoč, da bode uže prepozno, kataster pregledavati, ker je po deželi taka revščina, da ne more večja biti; da se je enkrat uže pregledal, ali da kaj smo si bili s tem na dobičku? Samo to, da se je na štajerskeje meji bil davek za nekaj malo krajcarjev povikšal, na kranjskeje pa za nekaj malo ponižal; toda ohranilo se je pri starem vse poslopje, ki stoji na trohljivih podpornjah za trdno veljavnega katastra. Naposled je priporočal, naj se Tomanovemu nasvetu še pristavi prošnja: „da bi se kranjskeje deželi odbila četrtnina vseh navadnih davkov, dokler bi kataster ne bil čisto pregledan.“ Poslanec dr. Toman pak je opomnil, da to opravični red brani; ali da bi se vendar bilo nadjati, da novčni odbor ne pozabi teh besed. G. prvosednik vpraša, ali se ta nasvet izroči novčnemu odboru, ali ne? Zbornica je soglasno potrdila. — Prihodnja seja v petek 27. dan t. m. Na vrsti bodo: 1) stroški za žandarmerijsko ustanovitev (vkvartirovanje); 2) da bi se milostna pripomoč dala necemu obnemoglemu služabniku, ki je od gosposke do gosposke spremljal tujo drhal; 3) nekaj prošenj raznih srenj zarad prodajanja malih zemljišč.

Govor poslanca g. dr. Toman v deželnem zboru 24. dan februarja.

Novčni zakon 19. decembra, leta 1862 se je razglasil po državnem zakoniku. V 5. členu tega zakona je pisano: „ker za upravno leto 1863 državi primanjkuje 62 milijonov 502.654 gld., zato se mora po cesarskem ukazu 13. maja 1859 št. 88 v državnem zakoniku — še enkrat tólik nenaváden priklad na davke plačati za upravno leto 1863, in sicer a) pri zemljiškem davku; b) pri najmovini (hauszinssteuer); c) pri hišnej razredovini (hausklassensteuer); č) pri davku za pridobitek (erwerbsteuer); d) pri davku: „contributo arti e commercio“ v lombardo-beneškem kraljestvu; e) pri dohodovini (einkommensteuer).“ —

V seji 19. februarja sem zbornici podal nasvet: — (Pogledi v zadnjem „Napreji“ g. Tomanov prvi nasvet!) — Če sem se predrznil ta nasvet prinesiti, gotovo se to ni zgodilo zato, ker sem v sebi nosil prepričanost, da morem naštetiti vse podpirajoče vzroke, vse djanjske okolnosti le-tega prevažnega nasveta. Zgodilo se je to le, ker ljubim domovino, ktero gotovo vsak izmed gospodov poslancev v svojem srcu nosi tako, kakor jaz; to se je zgodilo, ker se letošnje seje uže jako bližajo svojemu koncu, in ker tak nasvet vendar še ni do zdaj prišel od nobene druge pristojnejše plati. Ne zdi se mi, kakor bi ta nasvet bil zadnja prošnja deželnega zbora v tem oziru; hotel sem le to reč izprožiti, ker dobro vem, in

tudi za gotovo in trdno se zanašam, da, kar bi utegnilo še manjkati mojemu nasvetu ali njegovim podpirajočim vzrokom, vse to dostavi domoljubje tistih mož, kateri bodo polni znanja izvoljeni v odbor, ki se ustanovi za to reč, ali sploh tisti odbor, ki to dobi na presojevanje, ker v tem jaz nimam dovolj izkušnje. Zatorej menim v denšnjem govoru v misel vzeti le samo tisto, kar je najpotrebnejše; drugo pak odstavljam vse poročevanju tega nasveta. Podpira me tudi to, kar se je uže zgodilo z boga te stvari. Kolikor poslancev je bilo iz te dežele v državnem zboru, vsi so bili vzdignili glas, naj se davki nikar ne povikšajo. V gosposkej zbornici je prečestiti grof Auersberg tako visocim davkom naše dežele prav odkritosrčno zdel tisto ime, kterega je ta reč vredna. Opiram se torej na vse govore, ki so bili o tem, ker sem preverjen, da so, kakor živa beseda, še dobro v spominu vsacemu g. poslancu deželnega zboru.

Zdi se mi vendar, da moram sploh še posebno dokazati pravilnost svojega nasveta. Pravilnost je namreč to-le vprašanje: ali sem po deželnem redu narediti smel tak nasvet, ali ne? V deželnem redu govori §. 19.: „deželnemu zboru je dana pravica, svéte in tudi nasvéte dajati o razglašanih splošnih zakonih (postavah) in napravah, posebno kolikor se ti zakoni zadevajo z deželno blagostjo.“ Novčni zakon je tudi zakon, kakor vsak drug, in prav jako ter na ravnost se zadeva z našo deželo. Če deželni zbor tedaj smé na ravnost delati nasvete, kar se tiče tacih splošnih zakonov, kateri se zadevajo z blagostjo kake dežele, potlej se umeje samo ob sebi, da so mu dovoljene tudi prošnje. Ko sem pa svetoval, naj se posebno slovesno izroči prošnja; ko sem hotel, naj bi jo nesli poslanci: storil sem to za tega delj, da bi ti poslanci s živo besedo povedali Nj. veličanstvu premilostljivemu gospodarju in cesarju, kako mu je popolnoma udan ter nepremeljivo zvest deželni zbor, in da v srcu nosi enake misli vsa dežela, če bode tudi stopil deželni zbor prestolu pred stopnice, proséč in zahtevajoč, naj davki več ne ostanejo povikšani. (Živa pohvala.) Zato sem nasvetoval, naj se takisto zgodi, da bi to brez primére važno vprašanje podpirale tako pristojne, tako na resnico oprte ustne besede, da naposled vendar težavam naše dežele nastopi zljajšek po vladarjevej milosti, po razumnosti našega ministerstva in zakonodajstva. (Živa pohvala.) Ali ne privoljuje nam sama pravilnost, da to smemo nasvetovati, ampak tudi materijalnih vzrokov je toliko, da sem se le boječ lotil dela, kar se tiče le-tega gradiva, ki se je nabralo v minulosti. Komaj bodem le mimo gredé mogel opomniti, kar bi trebalo da opomnim, ako hočem z vzroki podpreti svoje besede. Bog ne zadani, da bi imenoval samo dozdevne vzroke ali neresnične stvari! Tega ne potrebujem, ker se uže bojim, da bi morda pozabil v misel vzeti kaj tacega, kar je prevažno. Če tudi pripoznavam z ene strani, da v minolem času ni bila kriva država, ko so našo državo v hude zadrege spravljali mnogi napadje na obstanek avstrijskega cesarstva, in tudi naša bramba, da bi se nevarnosti oteli; vendar z druge strani si ne morem kaj, da bi ne povedal, kako mi je žal, ker je naša domača politika zatirala vsako svobodno gibanje po vsej kopnej Evropi, vzlasti pred letom 1848, za kar je bilo treba mnogo novcev, mnogo pomoči tujim vladam in obilo žrtev, ki so najboljše kreposti jemale domovini; ne morem si kaj, da bi ne povedal tudi v le-tem deželnem zboru, kako mi je žal, ker je v 30 mirnih letih državni dolg vskípel do tisoč milijonov, pa ne da bi se bil zmanjšal, ko so bili časi ugodni; tudi si ne morem kaj, da bi ne povedal, kako mi je žal, ker v zadnjih letih, predno je zopet zasijalo solnce avstrijske svobodi, državno gospodarstvo ni gledalo drugam, nego na vojaško obleko in centralizem, kar je prizadevalo tolike stroške, na-

rejalo take državne odhodke, da zdaj, ko bi radi poplačali, moramo lotiti se najblažih narodovih moči, in te moči jemati družim potrebostim. (Živa pohvala.)

Nima navade naše ljudstvo, nima navade naš deželni zbor, pa tudi jaz je nimam, da bi zastoj kričal. Ta dežela je molčala; potrpežljivo in brez kacega mrmranja se je klonila povikšanim davkom, dokler je mogla; toda na zadnje se pa je povsod očitno pokazalo, da tolicih bremen več nositi ni mogoče. Slišali smo undan, ko je bil razgovor o tem, „za koliko ima dežela terjati državno blagajnico?“ — kako radi so državi pomagali nekdanji stanovi; kako so vedno imetek naše domovine pokladali na oltar večje domovine, ako je zahteval državni vladar. Ali slišali smo pa tudi, — da bi tako ne! — da niso dobili, česar se jim je bilo nadjati. (Dobro!) Čist, brez črnega madeža je naše zgodovine list, kar se tiče davkov; nikdar se nismo branili, nikdar ustavljali; ni bilo ne hrupa, ne vpora, in to mi denes daje srce, da sem povzdignil glas, (živa pohvala), ker nas pesté okolnosti, katerih ni več prebiti mogoče, in da vsaka beseda, ki se je denes izrekla, ali se izreče kdaj prihodnjič, ni družega, nego najresničnejša skrb v posameznem za domovino, ktera mala domovina je važen ud vsega telesa. (Dobro! dobro! dobro!)

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Reke 20. februarja. V. Podlaški. — Domorodni tukajšnji gimnazijalci so uže lanskega leta osnovali svoje čitališče, da se izobražujejo v slovanskih narečjih. Za to spisujejo med seboj časnik, in čitajo različne slovanske knjige in liste, ki imajo nekaj naročenih, nekaj pa jih dobivajo zastoj od rodoljubih vrednikov; tudi jim nekatere posojujejo meščanje. Da se pa duševna omika še bolj zljajša, zato je naše mlado društvo sklenilo, sem ter tje imévati veselice, v katerih so na vrsti deklamacije in petje. Uže dvakrat so letos na odru stali mladi deklamatorji, pa vselej so se vrlo izkazali. Drugo veselico so imeli 16. dan februarja; bilo je pričujoče mnogo različne gospode obojega spola. Slišali smo deset deklamacij: pet hrvaških; dve slovenski: „ne sodi,“ Koseskega, in „Ljudmilo“ Tomanovo; eno rusko; eno češko in eno poljsko; v dveh urah si tedaj mogel poslušati pet raznih slovanskih narečij. Dobro so ustregli tudi pevci pod vodstvom g. Komela, Slovenca. Peli so 12 pesmi, med kterimi: „naprej,“ „Triglav,“ „ne udajmo se!“ Jako po godi je bila pesem: „ne udajmo se!“ Med hrvaškimi naj se v misel vzame: „pozdrav“ — nalašč tej veselici zložil tukajšnji sedmošolec g. Banjavčič — in pa „slavodatka g. Strosmajerju,“ vzeta iz lanske „Glasonošé.“ Vzlasti pri zadnji so poslušavci gromovito klicali: živio! G. Komel je pa s tem svojim napevom pokazal, da je zares mojster. Udom našega čitališča ta dan ostane v dražem spominu; posebno hvaležni bodo tistim gospodom, ki blagodarno podpirajo to mlado društvo.

× Izmed sv. Miklava in sv. Florjana. — Mi se hvalimo, da je naša vas čedna vas, dasitudi nima ne tominskega pastirja, in malo nedolžnih, več pa preprostih ovác; ali nekaj pa ima nekaj, to je dobrega moža, očeta Kukmaka.*) Naš možiček povsod kuka, celó tam, kjer ga treba ni. Zdaj se plazi okoli trijeh kmetov, kakor mače okoli vrele kaše. Šesto nedeljo po sv. trijeh kraljih jih je nekje vprašal: kje je lepše? tukaj ali v tistej čitalnici? Pepelnično sredo jim

*) Kaj je to? Pri nas ne pravimo kukmak, temuč: kutmank.

je pa rekel: „no, zdaj ste domá pustovali, klobase jedli, vino pili, in Kurenta praznovali; kaj pa kmetje pravijo? Kaj ne, da niso nič hudi, ker ne dobivajo kranjskih poročil iz deželnega zbora?“ Ker je oče Kukmak moj kum ali boter, zato mi je posebno dobro znan. Če prihodnjič stori kaj pisanja vrednega, ne bojte se, gotovo dobite od mene vse na tanko popisano, samo če boste hoteli natisniti.

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. Hranilnica (šparkasa) je imela 19. dan t. m. véliki zbor. Načelnik g. J. Šlakar je oznanil, da se je v Ljubljani začela hranilnica leta 1820, druga v našem cesarstvu. Njena pisalnica je bila samo ena sobica, v kateri sta dva domoljuba zastoj delala. Konci prvega leta je bilo 324 deležnikov; matica je imela 1300 gld., in vse leto je šlo 12.000 gld. iz rok v roke. Zdaj pa ima hranilnica hišo v Ljubljani, ki se vrsti med največa, najlepša poslopja tega mesta; lani je gospodarila blizu s 4 milijoni gld., imela je 12.352 deležnikov, in plačevani uradnici so opravljali posel, v katerem je šlo nad 4 milijone gld. iz rok v roke; štela je 338.000 gld. založenih lastnih novcev (denarja.) — Véliki zbor je sklenil, naj se iz hranilnice daruje 1000 gld. ubožnici, 1000 gld. filharmonskemu društvu, in da se ustanové štirje zalógi (štipendije) po 150 gld. učencem ljubljanske realke. G. načelnik J. Šlakar je nevarno bolán.

— Družba za denarno pripomoč obrtnikom in rokodelcem je 22. dan t. m. imela véliki zbor. G. prvosednik J. N. Horak je društvu razložil, da vsi udje na koncu leta 1862 so založili 33.271 gld. 21 kr., torej za 3450 gld. 52 kr. več od lani; da je vseh novcev šlo iz rok v roke 141.839 gld. 31 kr., in da je to društvu neslo 2465 gld. 29 kr. — Založna blagajnica se je pomnožila, da ima zdaj uže 3796 gld. 36 kr. Zopet so bili v odbor izvoljeni, ko so odstopiti imeli, gg.: Vil. Rudholzer, Bl. Vrhovec, J. Freiburger, M. Schreiner; v pregledni odbor so izvoljeni gg. M. Pakič, Schwentner, F. Bilina.

— Na Virjih blizu Medvod je bil ogenj 24. dan t. m. okoli 6. ure zvečer. Pogorela sta hiša in hlev, v katerem je bilo 6 vojaških konj, ki jih je vojaški stražar hitro izgnal, potem pa mislil tudi otéti usnjéno orodje; zato se je pripetilo, da so se hoteli vrniti v hlev 3 konji, in da sta se dva jako opekla, eden pa sežgal. Ni znano, kako se je vnelo.

— Na Viči pravijo da so 26. dan t. m. našli v potoci mrtvo novorojeno dete ženskega spola.

— Ustavni god se je 26. dan t. m. praznoval tudi pri nas. Ob 10. uri dopoldne je imel milostljivi vladika v stolnej cerkvi véliko mašo, med katero so na gradu pokali topovi. K maši so bili prišli gg. poslanci, pa uradni in vojaški velikaši. Po poldne je bila v kolodvorskej dvorani pojedina; pri njenih napitnicah so se zopet glasili topovi.

Ljubljana. Pri nas ni bilo pustni vtorek med maskorami nikakoršnih političnih demonstracij, kolikor nam je znano, ampak le v Trstu; prosimo torej naj popravijo „Narodne Novine“ svojo iz „Napreja“ napek vzeto novico.

Vredništvo.

Štajerska. V Kozjem je za vso to okrajino ovržena prepoved, ki je branila imeti živinske semnje; ali na te semnje sme hoditi samo štajerska goveja živina.

Gorica. Začasnega učitelja na goriškej zgornjej realki, duhovnika Antona Dijaka, postavil je državni minister za potrjenega učitelja.

Dunaj. Pri vredništvu časopisa „Kamerad“ je bilo 19. dan t. m. preiskovanje.

— Dr. Pierer, vrednik lista „Alpenbote“ je obsojen 4 mesece v zapor.

— G. J. pl. Delpiny je 21. dan t. m. prišel iz ječe, prebivši zapor trih mesecev.

Salzburg. Deželni zbor je končal 21. dan t. m. séje, ker so dovršeni uže vsi vladni načrtje, vsi načrtje deželnega odbora in tudi mnogo prošenj.

Trojedina kraljevina. „Pozor“ piše, da je v Zagrebu preiskava zarad nekterih nespodobnosti na zadnjem balu v dvorani.

— G. Perkovac, „Pozorjev“ vrednik ima 4 tiskarne tožbe.

— „Pozor“ piše, da se je 14. dan t. m. slovesno odprla čitalnica v Zadru. Društvo ima do 200 udov in 50 časnikov, pisanih v raznih jezicih. Družabniki so se tako množili, posebno proti koncu, da je odbor moral tej slovesnosti poiskati širjega mesta, nego je bilo društveno stanovanje; to mesto je bilo igrališče, kamor je bil ta večer odbor povabil vse narodne zastopnike in zastopnike javnih društev. G. knez J. Dede-Janković je o tej priliki hrvaški govoril, za njim pak se je preizvrstne v laškem jezici oglasil prvosednik g. Danilov.

Češka. „Politik“ piše, da imata tiskarno tožbo g. dr. Rudolf knez Taxis in vrednik časnika „Boleslavana“, tiskar Jožef Zwickl.

— „Politik“ piše, da je v Olomuc uže prišla komisija brnske deželne sodbe, da bi pretresala vse tri tiskarne tožbe, ktere ima g. France Jaroslav Kubiček, vrednik časopisa „Moravana.“

— „Politik“ piše, da g. Vilimek ima zarad 16 prestopkov in hudodejstev tiskarno tožbo.

— Nasvet g. profesorja Purkynja, naj bi se milost dala vsem, ki so obsojeni zarad tiska, ni obveljal, ker pravijo, da se je od zgoraj slišal glas, da posamezni lahko dobé milost. — Češki deželni zbor je od kazenske sodbe hotel imeti pisma, ki se tičejo pravde na g. dr. Gregra, da bi videl, ali se ustavití more, dokler bode imel deželni zbor seje, ta tožba ali ne; toda „Politik“ piše, da ni teh pisem dobil.

— G. dr. Jirek je na svitlo dal: „slovanske pravo v Čechach a na Moravě,“ in pri J. G. Calve-ji je natisnen 2. del knjige: „Vyvin (razvitek) českého pravnictví“ g. dr. Karla Jičínskega.

Galicija. Pišejo, da so uže večkrat avstrijsko mejo prestopili Rusi.

Krakov. „Czas“ ima 8 tiskarnih tožeb.

Ruska. Čuje se, da so se bili v Varšavi zbrali véliki zemljaci na posvetovanje, ali imajo narodni odbor poslušati ali ne, in vrniti se domú. Sklenili so, ostati v Varšavi, odbor pa jim je na ravnost ukazal, naj idó domú, sicer bodo sovražniki domače dežele, in vzeto jim bodo njih posesti. — „Goniec“ pripoveduje, toda ne za gotovo, da je tudi na Ruskem vpor, in da je podrta železnica med Moskvo in Petrogradom.

— Langievič je med Staševim in Stopnico. Vojske ima nekoliko tisoč mož; ne bode se mogel dolgo umikati bitvi. Manjši boji so bili vpornikom zmagonosni. Ako bi Langievič bil tepen, jako bi škodilo vzlasti južnim vpornikom. Če se pa Rusi ne združijo, ampak posamezne čete pošljejo v ogenj, upa Langievič zmage, kakor je uže bil enkrat srečen, ko se je 17. dan t. m. pred Stašovim tolkel. V ruskem Krakovskem bi kmalo zopet utegnil začeti se boj, dasitudi so bili zadnjič vpornici tepeni pri Mehovem. — Poljski dijaci neki da so iz Dorpata domu šli na Poljsko.

